ఎదురులేని మనిషి

ఎన్టీఆర్ జీవితచరిత్ర

– డా. నందమూరి లక్ష్మీపార్వతి

(క్రిందటి సంచికనుంచి కొనసాగింపు)

"ఆ రావలచ్మల్లాంటాళ్ళే."

"అయితే ఈ కుర్రాడు ఎన్నోవాడు."

ఒకాయన ఆసక్తిగా అడిగాడు. "ఏంటి, నీకు మన లచ్మయ్య తెలియదా! రామసావి రెండో అబ్బాయి కదా."

"సరేలే మాది ఈ ఊరయితే గదా తెలిసేది."

ఆ సంభాషించుకుంటున్న వాళ్ళవైపు ఓరగా చూసి, చిరునవ్వు పెదవుల కొసల్లోనే దాచేసి, అప్పుడే అక్కడికి కుంటుకుంటూ వచ్చిన పాలేరు రత్తయ్యను చూస్తూ "రత్తయ్యా! ఈ మినుముల బస్తా మీ ఇంటికి తీసుకుపో" అని విలాసంగా అనేసి విసవిసా లోపలికెళ్ళిపోయాడు. ఆ వితరణ బుద్ధికి ప్రేక్షక లోకం మరో మారు ముక్కుమీద వేలేసుకున్నది.

ఆయనే - లక్ష్మయ్య చౌదరి. ఈ కథకు మూలం. రామస్వామి కెంతో అనుకూలమైన కుమారుడు. చారిత్రాత్మకమైన విజేత చరిత్రకే మూలబీజం.

బాల్యం నుండి ఆయన స్వభావమే వేరు. వినయవిధేయతలతో పాటు కొంచెం ఉద్రేక మనస్తత్వం కూడా. నిరంతర శ్రమజీవి. కష్టపడి పనిచేయటమే తప్ప మరోదాన్ని పట్టించుకునే అలవాటే లేదు. తల్లి గుణాలన్నీ పుణికిపుచ్చుకున్న లక్ష్మయ్య మహాలక్ష్మమ్మలాగానే మంచి పొడగరి. చక్కని శరీరసౌష్టవం. ఆ రోజుల్లో చదువులను పెద్దగా ప్రోత్సహించే రైతులు లేరు కనుక వాళ్ళింటి అరుగులపై నడిచే బళ్ళోనే చదవటం రాయటం వరకు చదువుకున్నాడు. ఆయన మనస్సు పూర్తిగా వ్యవసాయం మీదే లగ్నమయింది. అన్నదమ్ముల సాయం కూడా ఆపేక్షించకుండా పాలేళ్ళ సహాయంతో పొలం మొత్తాన్ని ఒక్క చేతిమీద చేయించేవాడు. మొదటినుండి కల్లాకపటం లేని మనసుతో ఒక ప్రత్యేకమైన వ్యక్తిత్వంలో అందరికీ అభిమానపాత్రులయ్యారు. 'యధాపిత - తథాసుత' అన్నట్లు నూతన చరిత్రకు శ్రీకారం చుట్టిన సంచలన నటనా చక్రవర్తి. కల్మష రాజకీయంలో కూడా స్వచ్ఛతను చూపగల ధీశాలి, నిర్మల తేజోమూర్తి, రాజకీయ చరిత్రకే నవ్యస్ఫూర్తి శ్రీరామారావు అంతటి నిర్మలమైన మనస్సు ఉండటానికి కారణం తండ్రి నుండి సంక్రమించిన వారసత్వపు హక్కు. పువ్వులాంటి నవ్వు, పసిపాపలా స్వచ్ఛమైన మనస్సు కర్ణుడికి కవచకుండలాల్లా వీరికి పుట్టుకతో అబ్బిన సుగణాలు. పట్టుదల మాత్రం తండ్రిదే అనటానికి కారణం ఈ రోజు జరిగిన సంఘటనే. ఈ విషయంతో లక్ష్మయ్య బలసాహసాలు అందరి నోళ్ళల్లో వినబడుతున్నాయి.

ఈ సంఘటన జరిగి రెండురోజులయింది. ఆ సాయంత్రం పొలం వెళ్ళిన పశువులన్నీ తిరిగి ఇల్లు చేరుకుంటున్నాయి. సూర్యుడింకా అస్త్రాద్రి చేరనందున అరుణ వర్ణంతో ఆకాశం ఎర్రరంగు పూసిన కాగితంలా అనిపిస్తున్నది. ఎక్కడెక్కడికో వెళ్ళిన పక్షులన్నీ గూళ్ళు చేరుకుంటున్నాయి. ఇంటిముందు చెట్టుమీద గూడుకట్టుకున్న కాకి తన ముక్కుతో పిల్లలకు ఆహారం ఇస్తుంటే, అవి ఎర్రని

నోళ్ళు తెరచి అందుకుంటున్నాయి. కా, కా అని ఒకటే రొద. కడుపునిండి పాలు త్రాగిన లేగదూడ మెళ్ళో కట్టిన ఎర్రపూసలు ఎగిరేటట్లు గంతులు పెడుతున్నది. అప్పుడే అంట్ల గిన్నెలు తోమడం వలన క్రిందపడ్డ మెతుకుల కోసం నీళ్ళగాబు దగ్గర రెండు కుక్కలు రాజకీయ నాయకుల్లా కొట్లాడుకుంటున్నాయి.

గుబురుగా అల్లుకున్న సన్నజాజి పందిరి క్రింద నులకమంచం మీద కూర్చుని ఇంతబారుగా కట్టిన జాజిపూల దండ చెల్లెలు వెంకటరావమ్మ జడలో తురుముతూ "ఎంత బాగున్నావే" అంటూ చంద్రమ్మ రెండు చేతులూ చెల్లెలి చెంపలకు చేర్చి మెటికలు విరుచుకున్నది.

"అక్కాయ్! నా గోరింటాకు సూరమ్మ కంటె బాగా పండింది కదూ."

"అవునే బుల్లీ, గోరింటాకు బాగా పండితే పండంటి మొగుడొత్తాడంట."

"ఏంటక్కాయ్ ఆపాడు మాటలు."

"పాడేంటే, పెళ్ళి చేసుకోవా, పిల్లల్ని కనవా."

"పో! అసలు నీ దగ్గరే కూచోను. సుందరమ్మాళ్ళింటి కెల్తన్నా" అంటూ కన్నెవాగులా పరిగెడుతున్న చెల్లెలి వైపు మురిపెంగా చూస్తూ చంద్రమ్మ "దీనికింత సిగ్గేంది, అయినా ఇయన్నీ పెళ్ళికి ముందుండేయేగా" అని సర్దిచెప్పుకుని పక్కింటామె పిలవటంతో వాళ్ళింటికెళ్ళింది. ఆ ఇంట్లో కాశీయాత్ర కార్యక్రమం చాలా విషాదభరితంగా జరుగుతున్నది. ఊళ్ళో ఆడవాళ్ళంతా అక్కడే ఉన్నారు. పూజా కార్యక్రమం నిర్వహిస్తున్నారు. వెక్కిళ్ళు, ముక్కుచీదుకోవటాలూ మామూలుగానే జరుగుతున్నాయి. అందరూ కళ్ళనీళ్ళు పైటచెంగుతో వత్తుకుంటున్నారు.

ఎప్పటినుండో కాశీ యాత్రచేసి, బోలెడు పుణ్యం సంపాదించాలనుకున్న ఆ యింటి ఇల్లాలు ముందు భర్తతో కలసి వెళ్ళాలనుకున్నది. ఆయనకు కుదరక పోవటంతో ప్రయాణానికి ఆమె కొడుకుని ఒప్పించింది. కానీ ఇంటికోడలు తన భర్తను వెళ్ళొద్దని ఒకటే ఏడుపు. చివరకు ఊళ్ళో వయస్సు మళ్ళిన ఆడామగా ఒక పదిమంది బయల్దేరటంతో కొడుకు మానుకున్నాడు. ప్రయాణ సమయం దగ్గరపడింది. అప్పగింతల కార్యక్రమం మొదలయింది. ఇంటామె కావలసినవన్నీ ఒక గుడ్డలో జాగ్రత్తగా చూసుకోమని కన్నీళ్ళతో వేడుకున్నది. చివరగా భర్తకాళ్ళకు నమస్కరించి మెళ్ళో తాళిబొట్టు తీసి ఆయన పాదాల దగ్గరుంచి పసుపు కొమ్ముకట్టుకొని కొడుకు చేతిలో భర్త చెయ్యుంచి కళ్ళనీళ్ళు తుడుచుకుంటూ బయలుదేరిందా యిల్లాలు. అందరూ కన్నీటితో వీడ్కోలు చెప్పారు.

ఇంతలో చెల్లెలు "అక్కాయ్! బావొచ్చాడు, రాపోదాం" అంటూ రావటంతో చంద్రమ్మ ముక్కు చీదేస్తూనే చెల్లెలితో కలిసి ఇంటికి వచ్చింది. ఇంట్లో రామయ్య కూనిరాగం తీస్తూ, "చంద్రాయ్, మంచి బొమ్మిడాలు, బందరు నుండి నా శిష్యుడొకడు పట్టుకొచ్చాడు. చాలా బాగా వండాలి. అయినా నీ మొఖం నీకేం చాతనవును. బుల్లిచేత వండించు."

అప్పటికి లక్ష్మీదేవమ్మ చనిపోయి కొంతకాలమైంది. అక్కచెల్లెళ్ళు తల్లిలేని పిల్లలయ్యారు. లక్ష్మీదేవమ్మ వంట ప్రావీణ్యమంతా వెంకట్రామ్మకొచ్చింది. అందుకే ఎప్పుడయినా ప్రత్యేకంగా తినాలనుకున్నప్పుడు రామయ్య మరదలిని వంటచెయ్యమనేవాడు. (ఆమె చేత్తో ఏం వండినా కమ్మగా ఉండేదని తరువాత కాలంలో కూడా ఆమె చేతి భోజనం చేసిన వాళ్ళంతా చెప్పుకునేవారు)

సాయంత్రం పొలం నుండి వస్తూనే సూరయ్య అల్లుడ్ని పిలిచి "రామయ్యా అన్నం తిన్నాక ఇంట్లోనే వుండు నీతో మాట్లాడాలి" అన్నాడు.

"సరేలే!"

"చంద్రమ్మా తవుడు, ఉలవపిండి తీసుకురా. గేదెలకు కుడితి పెడదాం" అని పొలంనుండి తోలుకొచ్చిన గేదెలను కుడితి తొట్టి దగ్గరకు తోలుకెళ్ళాడు సూరయ్య. ఇంతలో రామయ్య శిష్యుడు రావటంతో అతనితో మాటల్లో పడ్డాడు. "ఏరా ఎంకటేశుర్లూ! పజ్జాలు బాగా చదువుతున్నావా?"

"ఆ బాగానే చదువుతున్నా మావా."

"అయితే, అర్జునుడు కిష్టుడి దగ్గరకెళ్ళేటప్పుడు 'ద్వారక' పజ్జెం వుంది కదా పాడు చూద్దాం."

వెంకటేశ్వర్లనే అతను గొంతెత్తి పెచ్చుశుతితో పద్యం అందుకున్నాడు. "అదిగో ద్వారకా.. ఆలుమందలివిగో.. ఓ అందందు గోరాడు.." పాడుతుండగా గొంతు కీచుబోయి పాడలేకమానేసాడు.

"వెధవా, ఇన్నాళ్ళ నుండి నేరుపుతున్నా ఇంకా పజ్జెం ఏ శ్రుతిలో ఎత్తుకోవాలో తెలియక పోయే."

"లేదు మావా, రాత్రి రొయ్యలకూర బాగుందని ఒక ముద్ద ఎక్కువలాగించా, అందుకే గొంతు పోయింది."

ఈలోపు సూరయ్య కావిడి భుజాన వేసుకుని చెరువు నుండి నీళ్ళు తెచ్చి గేదెల తొట్లో పోస్తుంటే చంద్రమ్మ గొడ్లకు నీళ్ళు పెడుతూ "ఎప్పుడూ ఆ పజ్జాల గొడవేనా! రెండు బిందెలు నీళ్ళు తెచ్చిపొయ్యగూడదూ, అన్నీ మా నానే చెయ్యాలంటే ఎట్టా. పొలం పని, ఇంట్లోపని ఎన్నని చెయ్యాలీ వయసులో."

ఆ మాటలన్నీ రామయ్య బుర్రకెక్కితే ఆయన ఆయనెందుకవుతాడు, మరొకరవుతారుగాని. "దున్నపోతు మీద వాన కురిసినట్టే" అని ఆమె గొణిగినా అది పట్టించుకోలేదు. పైగా " పొలం నుండి మీ నాన కందికాయలు తెచ్చినట్టున్నాడు కాసిని ఉడకబెడతావా."

"సరేలా బావా! ఇప్పుడే ఉడక బెట్టిస్తానుండు." అని గడ్డిమోపులో ఒక మూల పడేసి వున్న మూట విప్పి ఇన్ని కందికాయలు ఒళ్ళోపోసుకుని లోపలికెళ్ళిపోయింది వెంకట్రావమ్మ.

"ఏదీ ఆపజ్జెం ఒకటిన్నరలో మొదలుపెట్టు"

"అదిగో ద్వారగా, ఆలుమందలవిగో.."

"ఏంట్రా.. ఆలుమందలూ, ఏదీ సరిగా నేర్చుకోనేడవ్వు. ఆలుమందలు కాదు ఆలమందలవాలి."

"సరేలే మావా, రేపు బాగా నేర్చుకొనత్తా, ఈరోజుకి పోనీ, అత్తా ఎల్తన్నా."

"రేయ్, వుండు కందికాయలు తినిపోదువుగాని. బుల్లీ తొందరగా తీసుకురా," అన్నాడు రామయ్య.

"ఇయిగో బావా!" తెల్లగిన్నెలో వేడి వేడి కందికాయలు తెచ్చి ముందు పెట్టింది. గురుశిష్యులిద్దరూ శుభ్రంగా తింటం ముగించేసరికి సూరయ్య గొడ్లన్నిటికి కుడితి పెట్టి చావిడిలో కట్టేసి తను కోసుకొచ్చిన పచ్చిగడ్డి వాటి ముందేసాడు. చంద్రమ్మ ఇంత పెద్దరాగి కాగుకు సగం పొంతలో వేడినీళ్ళు తోడి చెల్లెలి సాయంతోగాబు పక్కనే ఉన్న నాపరాయి మీద పెట్టి సరిపడా చన్నీళ్ళు తొలిపింది. తండ్రి స్నానం చేస్తుంటే వీపు తోమి సాయం చేసింది. రామయ్య స్నానం కూడా పూర్తయింది. ఘుమఘుమలాడే చేపలకూర, కాచిన మంచిగేదెపాలతో భోజనం ముగించి మామా అల్లుళ్ళిద్దరు పొగాకు కాడ తీసుకుని బయటికొచ్చారు. మంచం మీద కూర్చుని చుట్టచుట్టుకుంటూ సూరయ్య అడిగాడు.

"రామయ్యా! నీకు ఇంటిసయాలేవీ పట్టవా?"

"ఏం పట్టించుకోలా? మొన్న వడ్లన్నీ అమ్మింది నేనేకదా!" రామయ్య గొంతులో కోపం.

"అమ్మావు సరే! ఆడబ్బేది?"

"అదా, అదీ.."

"నన్నడుగు నాన్నా చెబుతా. ఆ డబ్బు మొన్న పక్కూరిలో జరిగిన నాటకానికి చందా ఇచ్చుంటాడు." అన్నది చంద్రమ్మ వాకిట్లో కూర్చుని అన్నం తింటూ.

"తండ్రీ కూతుళ్ళు కలిసి మరీ అన్నాయంగా మాట్లాడుతున్నారు. ఆ డబ్బులో కొంత చందా ఇచ్చినమాట నిజమే కానీ మిగతాది ఒకళ్ళకిచ్చాలే."

"అది కాదు రామయ్యా! బుల్లి పెళ్ళిచెయ్యాలి కదా" అనునయంగా అన్నాడు సూరయ్య.

"బుల్లి నీకేకాదు, నాకు కూడా కూతురే. మంచి సంబంధం చూడండి. నిమిషాల్లో ఆకాశమంత పందిరేసి పెళ్ళి చేస్తా."

"అదే మరి. చెయ్యాలంటే డబ్బు కావాలిగా."

"ఆ మాత్రం డబ్బు తేలేనా. అమ్మాయి పెళ్ళికనే ఒకాయన దగ్గర దాచిపెట్టానుగా."

"మంచోడివే అల్లుడు. సరేగాని, మనమ్మాయికి తగిన సంబంధం ఒకటి చూసా."

"ఎక్కడ" ఆత్రుతగా అడిగారు భార్యాభర్తలు.

సూరయ్య కళ్ళముందు రెండురోజులు క్రితం జరిగిన సంఘటన మెదిలింది. కండలు తిరిగిన శరీరంతో వేగంగా బస్తా మోసుకుపోతున్న యువకుడు కళ్ళముందు కనిపించాడు. అతడ్ని గురించి జనం చెప్పుకునే మాటలు గుర్తుకువచ్చాయి.

"అదే రామయ్యా! మన పెద్ద చౌదరి రెండో అబ్బాయి"

"ఎవరూ లచ్చయ్యా.."

"ఆ... ఆ కుర్రాడే మన అమ్మాయికి ఈడూజోడు కదా!"

"అసలు ఆ కుర్రాడిని కొట్టేవాడు మా ఊళ్ళోనే లేడు. ఎంత పనిమంతుడో అంత బుద్ధిమంతుడు కూడా."

అక్కచాటున కూర్చుని ఈ సంభాషణంతా వింటున్న వెంకట్రావమ్మ కన్నెహృదయం ఆ మాటతో పరవశించి పోయింది. ఆమెకు బాల్యం కళ్ళముందు నిలిచింది.

సిల్కులంగా, బుట్టచేతుల జాకెట్ వేసుకుని, జడ కుప్పెలు తిప్పుకుంటూ పలకపట్టుకుని రామస్వామి చౌదరి వీధి అరుగుల బళ్ళోకి వెళ్ళటం, సన్నగా ఎర్రగా పొట్టి నిక్కరుతో వుండే ఇంటివాళ్ళబ్బాయి. పలకతీసుకుని వచ్చి బుద్ధిగా తన ప్రక్కనే కూర్చోవటం ఆమెకు గుర్తుకు వచ్చింది. అతనికి చదువంటే ఇష్టం వుండేది కాదు. ఎప్పుడూ తనను బ్రతిమిలాడి లెక్కలు చూసి వేసుకునేవాడు. వారానికి మూడు రోజులు ఏదో వంకతో బడి ఎగ్గొట్టేవాడు. పొలం పనులంటే ఆ పిల్లాడికి ఎంత ఉత్సాహం. ఒకసారి సుబ్బారావు మాష్టరు ఒక పద్యం వల్లె వేయమని చెప్పారు. తనకింకా ఆ పద్యం బాగా గుర్తే. "ఆడించెదవు బొమ్మలాటవానిబోలు.." తనొక్కటే ఆ పద్యం చక్కగా అప్పచెప్పింది.ఆ రోజు అందరికీ తొడపాశాలు, చెవిపాశాలే. ఈ కుర్రాడిని కూడా మాష్టరు చెవి మెలేసేసరికి అతని బిక్కమొఖం చూసి నవ్వాపుకోలేక తను పక్కున నవ్వింది. దాంతో ఎర్రగా వుండే అతని ముఖం ఉక్రోషంతో మరింత ఎర్రబడడం ఇప్పటికి తనకు గుర్తుండిపోయింది. జ్ఞాపకాలెంత తీపివి. శిథిల జీవితాల పునాదుల్లో మధుర జ్ఞాపకాల మేలు రాళ్ళే మనకు మిగిలేది. ఆమె తన బాల్యస్మృతినుండి బయటపడే సరికి రామయ్యగారంటున్నారు.

"అంతేకాదు మావా, ఆ అబ్బాయి చిన్నల్లుడయితే ఇద్దరల్లుళ్ళం సగోత్రీకులవుతాం. చాలా బాగుంటుంది."

"అవునల్లుడూ. రేపొకసారి రామస్వామిని కలుద్దాం. తప్పేముంది. మనమ్మాయి ఆ అబ్బాయికేం తీసిపోదు."

"అట్లాగే. రేపు కలుద్దాం. ఇక పడుకో. రెండు పద్యాలు గయోపాఖ్యానంలోవి పాడేదా?"

"ఆ, వద్దులేవయ్యా, నాకు నిద్రాగటల్లా." మామ వద్దంటున్నా తన తృష్ణ ఆపుకోలేక ఆ వీధంతా వినబడేటట్టు పాడి పాడి అలసి నిద్రలోకి జారుకున్నాడు రామయ్య. వెంకట్రావమ్మ కళ్ళనిండుగా ఎన్నికలలో.

నిమ్మకూరే కాక చుట్టుపక్కల గ్రామాలు కూడా ఈ వార్తతో గుప్పుమన్నాయి. నాగులేటి నీళ్ళుకూడా అలలు అలలుగా ఆ వార్తను మోసుకుపోయాయి.

"రామస్వామిగారు తన పాలేరు కుటుంబానికి నాలుగెకరాలు మంచిపొలం రాసిచ్చారట" ఎవరినోట విన్నా అదేమాట.

ఇన్నాళ్ళూ అతను వీళ్ళ కుటుంబానికి చేసిన సేవకు కృతజ్ఞతగా ఆయనీపని చేసారట. మరోమారు నందమూరి రామస్వామి చౌదరిగారి కుటుంబం వార్తల్లోకెక్కింది. "ఏమైనా ఆ కుటుంబంలో అందరికీ అందరే" అని చెప్పుకున్నారు. ఏదైనా ఆనాటి వ్యవస్థలో పేరుకే పాలేరు, పెద్ద దొరతనం. అందిపుచ్చుకునే ఆప్యాయతల్లో అంతరాలేం గుర్తుంటాయి వాళ్ళకు. కుటుంబంలో పెద్దా చిన్నా మాదిరిగానే మన్ననా - మర్యాద సైతం అంతే.

పండగరోజు తెల్లవారుఝాము మూడుగంటలకే వీధిలో ఆడపిల్లలంతా పోటీలు పడి ముగ్గులు పెడుతున్నారు. వెంకట్రావమ్మ కూడా లంగాపైకి కట్టి, నడుం చుట్టూ తిప్పి ఓణీ చెంగు దోపి వాళ్ళతో పోటీగా ముగ్గులు పెడుతున్నది. 'అసలే పెద్ద పెద్ద వాకిళ్ళు ఆపై పచ్చని కళ్ళాపి జల్లు మీద తెల్లటి రంగవల్లులు. పైన గొబ్బెమ్మల కళ్ళు. పసుపు పచ్చని బంతిపూల చెళ్ళు. గొబ్బెలక్ష్మి ప్రేమమీర కట్టుకున్న పంచవర్ణాల ఇంటివాకిళ్ళుగా ఆ వీధంతా సుందరవనంలా కళకళలాడిపోతున్నది. ఆ ముగ్గుల మీద అమ్మాయిలు మొఖాలు తామరల మీదకు వంగిన కలువపూలను గుర్తుకు తెస్తున్నాయి.

ముసలి హరిదాసు నెత్తిమీద కలశం పెట్టుకుని చిరతలు వాయించుకుంటూ మెళ్ళో పూలమాలతో, మధ్య మధ్య పాటకు తగినట్టు లయగా అడుగులు వేస్తూ "అబ్బ తిట్టితినని ఆయాసపడబోకు రామచంద్రా! ఈ దెబ్బల కోర్వగలేక అబ్బతిట్టితినయ్యా రామచంద్రా" అని రామదాసు కీర్తన పాడుతూ ఆయన తెగ ఆయాసపడిపోతున్నాడు. రామయ్యగారింటికి ఎదురుగా రాగానే చిన్న వెంకట్రావమ్మ "తాతా! నీకు పోతనగారి పద్యం వచ్చా" అని ఆత్రుతగా అడిగింది. ముసలి హరిదాసు ఈమె అడిగింది సరిగ్గా వినిపించక తలమీద ఉన్న కలశం తీసి చేత్తో పట్టుకుని "ఏంటి బుల్లి తల్లి ఏం కావాలి?" అని అడిగాడు.

"అదే తాతా! పోతనగారి భాగవతంలో 'కంజాక్షునకు గానికాయమె' అనే పద్యం. నా దగ్గరున్న పుస్తకంలో ఆ పేజీ కొంత చిరిగిపోయింది."

"హమ్మో! నువ్వు పోతనగారి భాగవతం చదువుతున్నావామ్మా" అని ఆప్యాయంగా అడిగాడు.

ఇంతలో రామయ్య లోపలినుండి వచ్చి "మా బుల్లి చాలా పుస్తకాలు చదువుతుంది. దైవభక్తి ఎక్కువ. రాముడన్నా, ఏడుకొండల వాడన్నా మరీ ఇష్టం" అని చెప్పాడు. "ఎంత గుణవంతురాలు - ఏ ఇంటికి పోతుందో కానీ, ఆ ఇల్లు బంగారమే" అని హరిదాసు తన చెయ్యి ఆమె నెత్తిమీద పెట్టి ఆశీర్వదించాడు. ఈలోపు చంద్రమ్మ దోసిటినిండా బియ్యం, కూరగాయలు తీసుకువచ్చి ఆయన కలశంలో పోసింది. "కృష్ణార్పణం. ధర్మమేవ జయం" అంటూ హరిదాసు మళ్ళీ కలశాన్ని తన నెత్తిమీద పెట్టుకున్నాడు. కాలవగట్టుకు వెళ్ళొస్తున్న చౌదరిగారు ఈ తతంగమంతా చూసి దగ్గరకొచ్చి "ఏంటీ? మా కోడలు బజార్లో పురాణం మొదలుపెట్టింది" అని పరిహాసం చేసారు. వెంకట్రావమ్మ సిగ్గుపడి లోపలికెళ్ళిపోయింది.

"రా బాబాయ్! లోపలికెళ్దాం" అని రామయ్య ఆయన్ని లోపలికి తీసుకెళ్ళి కూర్చోవటానికి మంచం వేసాడు. పిచ్చాపాటి మాట్లాడుకుంటూ రామయ్య అన్నాడు. "బాబాయ్ రోజురోజుకూ నీ చేతికి ఎముకలేకుండా పోతున్నది. రత్తయ్యకు పొలం రాసిచ్చావంటగా"

"అవునా వాడింతప్పుడు మన పన్లో చేరాడు. ఆ కుటుంబమంతా మనకోసమే రెక్కలు ముక్కలు చేసుకున్నారాయే. ఆ మాత్రం ఇస్తే గొప్పేముందిలే. పైగా ధరలు రోజురోజుకూ పెరిగిపోతున్నాయి. పిల్లా జెల్లా ఎట్టా బతుకుతారుపాపం."

పక్కనే వున్న సూరయ్యందుకున్నాడు.

"వీసెబెల్లం (2 1/2కె.జి) బేడంట. మా చిన్నతనంలో కానీ వుండేది."

"అవునవును - వీసె మంచి నూనె అర్ధరూపాయికి పెరిగిందంట" చంద్రమ్మ అందుకున్నది.

"ఏంటోకాలం, మనుషులెట్టా బతకాలో అర్ధంకావటల్లా. మనలాంటి పెద్దరైతులే ఇట్లా ఇబ్బంది పడితే లేనివాళ్ళ మాటేమిటి" చౌదరి మాటల్లో జాలి.

"బాబాయ్ వడ్ల బస్తా రెండుంబావలా అయ్యిందంట. పావలా పెరిగింది కదూ."

"ఈ మాటలకేంగాని అల్లుడూ అసలు మాటెత్తవే."

"అదా. అదే బాబాయ్. తాంబూలాలు ఎప్పుడు పుచ్చుకుందాం."

అంతకు ముందు వారం రోజుల క్రితమే మామా అల్లుళ్ళిద్దరూ చౌదరిగారి ఇంటికివెళ్ళి మాట్లాడివచ్చారు. ఆమె గుణగుణాలు, అందం, చందం ముందే విని ఉండడం చేత ఆయన సంతోషంగా ఒప్పుకున్నారు. మాటల్లో మహాలక్ష్మమ్మ కూడా అన్నది. 'చిదిమి దీపం పెట్టుకోవాల్సిన పిల్ల. ఎంత వినయమని, మనబ్బాయి కోపానికి ఆ అమ్మాయి ఓర్పుకి సరిపోతుంది."

ఆ రోజు అనుకోకుండా కోడలి సంస్కారాన్ని ఆయన కళ్ళారా చూసారు. అందుకే ఆ ప్రసంగం రాగనే ఆయన ముఖం ప్రసన్నమయింది.

"ఇంకా ఆలస్యమెందుకు మామయ్య తొందరచేస్తున్నాడు. మీరు వూ అంటే తాంబూలాలు పుచ్చుకుందాం. వచ్చే శ్రావణమాసం పెళ్ళి జరిపించొచ్చుకదా."

"అదేరా! నేను కూడా అనుకుంటున్నా. మీ పిన్ని కూడా తొందరపడుతున్నది."

ఇలా మాట్లాడుకుంటుండగానే పెద్ద తలపాగా చుట్టుకుని రెండు కొసలూ మెడకు రెండువైపులా వేలాడేసుకుని, ముఖాన గుండ్రంగా గంధపు బొట్టుపెట్టుకుని, చేతికి వెండి కడియం తొడుక్కుని సన్నగా రివటలా వుండే భట్రాజు గౌరయ్య లోపలికొస్తూనే రెండు చేతులెత్తి దణ్ణం పెట్టాడు. "మహాప్రభో! ఈ పండగదినం సార్ధకమైంది. మీ శుభదర్శనంతో నా జన్మ ధన్యమైంది. మా రామయ్య ప్రభువు, మీరూ పక్కపక్కనే వుంటే సూర్యచంద్రులను చూసినట్లే ఉన్నది."

"ధరసింహాసనమై

నభంబుగొడుగై

తద్దేవతలందరు భృత్యులై

పరమామ్నాయంబులెల్ల

వందిగణమై

బ్రహ్మాండకారమై

సిరిభార్యామణియై

విరించి కొడుకై

వరుసన్ నీ ఘనరాజసంబు

వర్థిల్లు నారాయణా!"

"సరేలే పొగడ్తలు. అయన్నీ రావయ్యకి కావాలి. నాకెందుగ్గానీ భోజనాలయ్యాక ఇంటివైపురామిరాశి (కొన్కలు) పట్టుకెళ్లువుగాని" అని మంచి పొగాకు కాడ ఒకటి తీసిచ్చారు చౌదరిగారు.

"ఆహా! ఏదైనా మీకే చెల్లు. దానంలో దానకర్ణులు. శీలంలో శిబిచక్రవర్తులు. రాజరికంలో రారాజులు."

"చాల్చాల్లె. ఇకాపు" అని నవ్వుకుంటూ

"సరే రామయ్యా! తొందర్లో మంచిరోజు చూసి కబురు చెయ్యి. వెళ్ళొస్తా."

పద బాబాయ్! అక్కడదాకా నేను కూడా వస్తున్నా. బ్రాహ్మడింటికెళ్ళాలి."

కళ్యాణ ఘడియ వస్తే కైలాస వాసుడు కూడా ఆపలేడన్న సామెత. లగ్నం కుదిరింది. తాంబూలాలు పుచ్చుకున్నారు. ఇరువైపులా సంతోషరేకలు విచ్చుకున్నాయి. అందరికంటే రామయ్యలో మరీ ఆనందం కొట్టొచ్చినట్లు కనిపిస్తున్నది.

లక్ష్మయ్య స్నేహితులడిగారు. "కాబోయే భార్యను బాగా చూసావా?" అని.

ఆయన నవ్వి ఊరుకున్నాడు చిన్నప్పటి ఆమె రూపం, తెలివితేటలు అన్నీ గుర్తుకొచ్చి మనసులో ఏదో తెలీని ఒక అపురూప భావన కదలాడింది. ఆ ఆనందాన్ని ఒంటరిగా పంచుకోటానికి పొలం వెళ్ళిపోయాడు. గట్లమ్మట పిచ్చిగా తిరిగాడు. దిబ్బమీద విరగబూసిన బంతిపూలు ఆ రోజు మరీ అందంగా కనిపించాయి. ఎర్రగా పండిన మిరపపళ్ళు చాలా ముద్దొచ్చాయి. లేతగా నవనవలాడే వంకాయలు కోసుకుని భుజాన వున్న కండవాలో మూటకట్టుకుని ఇంటికి తిరిగివస్తుంటే దారిలో ఆడవాళ్ళందరూ పలకరించారు.

"లక్ష్మయ్యా! మాకు పప్పన్నం పెడతన్నావంటగా."

"ఏమో నాకు తెలియదు."

"అదేందబ్బాయ్ - మరీ యిద్దారం. పెళ్ళినీగ్గాదా" ఒకామె ఆశ్చర్యంగా అడిగింది.

ఏం మాట్లాడకుండా ముసిముసిగా నవ్వుకుంటూ ఇంటికొచ్చాడు. ఇంటి దగ్గర వదినగారి హాస్యాలు. మొత్తానికి ఇన్నేళ్ళలో తెలియని ఆనందం ఏదో మనసునిండా ఆవరించింది. ప్రతిదీ గమ్మత్తుగా అనిపిస్తున్నది. అక్కడలా వుంటే ఇక్కడ రామయ్యగారింట్లో -

"బుల్లీ! నీకేం చీరలు కావాలో చెప్పు. బెజవాడ నుండి తేనా! అయిద్రాబాదు పోనా?"

"ఏమో బావా నాకేం తెలుసు. నీ యిష్టం వచ్చినట్టు తీసుకురా."

"అయితే ఇంగ్లీసోళ్ళయి తెస్తా."

"ఏంటి గౌన్లా?"

"నీమొఖం గౌన్లు కాదు చీరలు, ఆ చీరలు కట్టుకుంటే దేవలోకం నుండి దిగొచ్చిన దాన్లాగా ఉంటావు."

"అయితే అయ్యేం నాకొద్దుగాని, ఈ లోకంలోనే ఉండనియ్యి." వెంకట్రావమ్మ నవ్వుతూ అన్నది.

"ఇదిగో రామయ్యా. చిన్నపిల్లతో ఎందుకామాటలు. నీకు నచ్చినియ్యే తీసుకురారాదూ" సూరయ్య అన్నాడు నులకతాడు పేనుతూ.

"మావా పెళ్ళికి కూచిపూడోళ్ళ సీతాకళ్యాణం నాటకమేద్దాం. ఆళ్ళు చాలా బాగా ఆడతారు. నూటపదార్లు మనయ్యి కాదనుకుంటే సరిపోద్ది. నేనే ఏద్దునుగానీ, పెళ్ళిపనులు తీరొద్దూ."

ఆయనలో ఆయనే అనుకున్నట్టు చెప్పాడు.

"నూటపదార్లా. నీకు డబ్బు విలువ తెలియటల్లా రామయ్యా."

"పోనీలే మావా. ఇంక మనమెవరికి చెయ్యిబోతున్నాం. మనపిల్లేగా."

"సరే. నీకు నచ్చినట్టే చెయ్యి. పెద్దాళ్ళతో వియ్యం. మర్యాదలకేలోపం రాకుండా చూసుకో. మా వాళ్ళందరినీ ఎవ్వరినీ విడిచిపెట్టకుండా పిలవాలి. పొట్టిపాడులో మా అన్నయ్యగారి పిల్లలు, కోడళ్ళు, గరికెపర్రువాళ్ళు అందరికి కబురుచెయ్యి."

"సరేమావా! శుభలేఖలు రాగానే మన చాకలి వీరన్నను పంపిస్తా. మిగిలిన పనులు నువ్వు చూసుకో."

ఇదిగో ఇదిగో అనేసరికి శ్రావణమాసం తొలకరి మేఘాల హారం ధరించి రానేవచ్చింది. జారిన ముత్యాల్లా చిరుజల్లులు. ఒకవైపు పెళ్ళిపనుల సందడి పెరిగింది. చంద్రమ్మ, రామయ్యకి కాలు ఒకచోట నిలవటంలేదు. చెప్పిన మాటే మళ్ళీ మళ్ళీ చెబుతున్నారు. చేసినపనే మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తున్నారు. ఒకటే హడావుడి. పాత నగలన్నీ చెరిపించి చెల్లెలికి నాలుగుపేటల కొత్త చంద్రహారం, మామిడిపిందల నెక్లెసు, కంటినాగరం, చెంపస్వరాలు చేయించింది. అక్కడ మహాలక్ష్మమ్మ రెండుపేటల కొబ్బరితాడు, ముత్యాలపేర్లు వేసి వడ్డాణం, మిరియపు గాజులు కొత్తకోడలి కోసం చేయించుకున్నది. బుట్టచేతుల పట్టుజాకెట్లు దర్జీవీరయ్య చాలా బాగా కుట్టిచ్చాడు. మంచి నేత చీరలు నెయ్యమని నేతపని కోటయ్య కప్పగించారు. అరివేణి కుండలతోపాటు కొన్ని కొత్తబానలు చెయ్యమని కుమ్మరి వీరయ్యకు చెప్పారు. పాలేళ్ళకసలు తీరటమే లేదు. పప్పులు, బియ్యంబాగు చేయటానికి, కారాలు దంచడానికి, వడియాలు పెట్టడానికి తప్ప. కారణమేమిటంటే అతనికి ఉబ్బసం వస్తే ఎవరో కల్లుతాగమని చెప్పారంట. అందుకని మండలం (40) రోజులు ఆయన కల్లు తీసుకుంటే గ్రామమంతా అతన్ని తాగుబోతు క్రింద జమకట్టి వెలేసారు. అంతగట్టి నియమాలు ఆ గ్రామంలో వుండేవి. వారు వీరేంటి అన్ని జాతులవారు ఐకమత్యంగా ఆ వేడుకను పంచుకుంటున్నారు. ఆనాడు ఏ కార్యం వచ్చినా ప్రతి ఒక్కవృత్తి వాళ్ళ సహకారం వుండవలసిందే సంఘమే ఒక కుటుంబమైనప్పుడు వృత్తుల్లో తేడాలు తప్ప మానసిక ప్రవృత్తుల్లో ఎందుకు? మన శరీరంలో ఏ అవయవాన్ని దూరంగా వుంచగలం? మనిషిలోని మానవత్వాన్ని, మనసులోని మంచితత్వాన్ని పెంచుకుంటూ పోవటమే దైవత్వానికి దగ్గరితనం. సామరస్యంకంటే మించిన గొప్ప లక్షణం యేముంది? శాంతికంటే మించిన కాంతి యేముందీ లోకంలో. అతి చిన్న పరమార్ధాన్ని గుర్తించలేని మానవ దౌర్బల్యం సంకుచితత్వంతో మారణ హోమానికి నాంది పలుకుతున్నది. జంతువుల్లో కూడా లేని ఈర్ష్యాద్వేషాలు జ్ఞానం వున్న మానవుడికెందుకు? ఇది అర్ధంకాని విషయం. ఏది ఏమైనా ఒకప్పుడు స్వచ్ఛమైన మమతలు కలబోసుకుని బ్రతికారన్నది సత్యం. ప్రస్తుత సమాజంలో ఎంతగా పైకి తారతమ్యాలు పోవాలంటున్నారో అంతగా అవి పెంచి పోషించబడుతున్నాయి. నాగరికత పెరిగి పెరిగి ఆదిమదశకు మానవుడు కుంచించుకుపోతున్నాడు. సహజత్వం లోపించిన వీరి ఆప్యాయతలు కాగితం పూలలాంటివే.

(కొనసాగింపు వచ్చేనెలలో)

Post your comments